

*Formål og undervisningsplan for faget
drama
på Davidskolen.*

Februar 2010

UHL og JWK

Formål for faget drama

Undervisningen i drama på Davidskolen bygger på skolens kristne værdigrundlag.

Formålet med undervisningen i drama er at udvikle elevernes lyst til og færdighed i at bruge drama som udtryksmiddel og fremme deres indsigt i og glæde ved teatrets særlige kommunikationsform.

Undervisningen skal udvikle elevernes forståelse og brug af det dramatiske udtryk som en mulighed for at indleve sig i mennesker, situationer og miljøer. Eleverne skal gennem praksis øge deres forståelse af den dramatiske udtryksforms særlige kropslige, æstetiske og sociale muligheder.

Desuden er formålet at udvikle elevernes frimodighed og evne til at stå frem foran en større forsamling. Men også at udvikle elevernes selvtillid, og give dem oplevelsen af at samarbejde om et fælles projekt, og opleve glæden ved at øve og vise frem.

Undervisningsplan for faget drama

På Davidskolen er undervisningen i drama tilrettelagt med to ugentlige lektioner på 4. eller 5. klassetrin, samt som valgfag i 6. – 9. klasse i halv- eller kvartårlige undervisningsforløb.

Omdrejningspunktet for undervisningen og indholdet i faget er det praktiske og konkrete arbejde.

I faget drama arbejder eleverne med at skabe, opleve og reflektere over dramatiske forløb.

Eleverne arbejder med drama og teater som oplevelses- og udtryksform, og der lægges vægt på glæden og udfordringen ved at bruge kroppen og stemmen som fortæller.

Der lægges vægt på, at eleverne får erfaringer med at udtrykke tanker og følelser i dramatisk form gennem fantasi, leg og fordybelse.

Eleverne skal arbejde med at

- styrke koncentration, energi, krop og stemme gennem igangsættende dramaøvelser og improvisation
- udvikle kropssprog og kropsudtryk
- arbejde med at beherske teatrets grundelementer: agering, rum, figur og forløb gennem grundlæggende øvelser
- omsætte fortællinger til dramatisk form
- udtrykke egne oplevelser og erfaringer ved hjælp af dramatiske virkemidler.
- få erfaring med nogle af teatrets grundelementer og dramaturgiske valg
- udforske de forskelligartede opgaver, der er forbundet med at opsætte et teaterstykke.
- afprøve både klassiske og moderne teaterformer
- udforske instruktørens, skuespillerens og dramatikerens forskellige roller
- tage stilling til scenografi, lys, lyd, maske og kostume.

Der arbejdes i progressive forløb inden for ovennævnte punkter. Undervisningen omfatter desuden opførelse af større stykke eller musical. På 4.-5. klassetrin arbejdes der med at fremføre to større stykker typisk til opførelse i dec. og juni.

Læreplan for faget drama

Det er vigtigt at fastholde elevernes umiddelbare glæde ved og lyst til at udtrykke sig. Det er fagets grundlæggende antagelse, at eleverne hver især har kunstnerisk potentiale og kan være aktive deltagere i en skabende proces.

Dramatisk praksis

Igennem igangsættende og introducerende dramaarbejde styrkes elevernes bevidsthed om teatrets grundelementer.

Øvelser til træning af krop, stemme, koncentration og energi er vigtige i starten af ethvert dramaforløb.

Lege, øvelser og improvisationer vil altid have sin plads i faget, og disse aktiviteter bør sættes ind i en meningsfuld sammenhæng for eleverne. Det er vigtigt, at de afpasses til det indhold og tema, der arbejdes med, som en integreret del af det skabende dramaarbejde.

Øvelserne kan både bruges som opvarmning og introduktion og til at øve færdigheder. I starten af et forløb kan forskellige lege og øvelser skabe tryghed og et godt miljø. I andre sammenhænge kan de bruges til at udvikle elevernes spillekompetence og skabe forståelse og indsigt i dramafagets æstetiske indhold.

Målet med lege og øvelser vil oftest være knyttet til

- • at styrke energi og koncentration
- • at udvikle glæde og lyst til drama
- • at skabe liv i krop og sjæl
- • at udvikle evnen til at bruge og forstå kroppen som fortæller
- • at træne sanser, fantasi, forestillingsevne og fysiske færdigheder.
- . at udvikle frimodighed til at stå frem foran andre.

Mange bøger har ideer til lege og øvelser, som kan bruges i dramatisk praksis, og som træner opmærksomhed, nærvær og koncentration.

Improvisation

Det vigtigste i improvisation er nærvær, åbenhed og eksperimenteren.

Et godt udgangspunkt for improvisationsarbejdet er impulser og indtryk, som får improvisationen

i gang, og som samtidig er åbne nok til at kunne give mange udviklingsmuligheder i det skabende arbejde.

Undervisningsplan for drama på Davidskolen

Alle mulige indtryk kan bruges, men det er naturligt at vælge en impuls, som er relateret til det stof, som dramaarbejdet indgår i.

Målet med improvisationsarbejde er

- at udvikle fantasi og forestillingsevne
- at udvikle evnen til at agere og improvisere
- at udvikle evnen til at samarbejde og at spille sammen med andre
- at udvikle evnen til oplevelse og indlevelse
- at udvikle evnen til at finde nye løsninger og handlemåder.

Teatrets grundelementer

Uanset om der arbejdes med en kort improvisation eller med en scene i et manuskript, er det samspillet mellem rum, figur og forløb, der former en dramatisk fiktion.

Rum

Rummet er både det konkrete fysiske rum, som spillet foregår i, og det fiktive rum, vi definerer. Måden, rummet bruges på, afgør rummets kvalitet og indhold. Det tomme rum giver i udgangspunktet den bedste spilleramme, fordi det med lethed kan omdefineres til alle de rum, vi har brug for i et spil.

Man kan gå videre med at arbejde med enkle rekvisitter i det fiktive rum. Det fiktive rum kan blive til et hvilket som helst sted.

Hvordan opfattes et rum, hvor en stol er placeret? Figuren kan gennem sit spil få frem, om denne

stol er på en banegård, en cafe eller hjemme i stuen. Man kan også arbejde med stoffer og tekstiler, lyd og lys som rumskabere.

Figur

Figuren er den rollefigur, som skabes og fremstilles af den, som agerer. Figuren skabes ved hjælp af aktørens krop og stemme gennem en aktiv identificering med den fiktive figur. Uanset om ageringen indgår i en helt åben improvisation, eller der er tale om at fortolke en rolle i et

manuskript, kræves det, at man har en fornemmelse af dette andet menneske. Den, som agerer, må forsøge at leve sig ind i rollefigurens følelser og tanker, for at spillet kan fungere og blive troværdigt.

Figurarbejdet kan indgå i mange sammenhænge og gribes helt forskelligt an, men også her kan selve det at få erfaringer med, hvordan man kan arbejde med figur, stå direkte i centrum.

Man kan arbejde med åbne, ikke-tekstbundne improvisationer, hvor udgangspunktet er en rekvisit ud fra hvilken, figuren opbygges. Der kan arbejdes med løst tekstbundne

dramatiseringer af personer i romaner og noveller og endelig med sceniske realiseringer af figurer i skuespil.

Forløb

Så snart de fiktive personer – figurerne – træder ind i det fiktive rum, starter de ved deres blotte tilstedeværelse et forløb.

Forløb kan være mere eller mindre improviserede. Hvis målet er at levendegøre en tekst, er mulighederne for selv at fastlægge og bestemme naturligvis mere begrænsede, end hvis udgangspunktet er et enkelt ord eller en sætning.

De allerfleste forløb har en mere eller mindre tydelig historie. Det fortællende element har derfor en central betydning for de medvirkendes agering.

Det er muligt at arbejde med såvel små korte fortællinger som længere fortællinger. Fortællingerne kan formidles mundtligt af læreren, ved fortælling eller oplæsning, eller de kan læses af eleverne.

Fortællingerne kan spænde fra helt korte eventyr, fabler, myter til noveller og romaner.

Ved at udtrykke teksten i dramatisk form oplever eleverne fortællingen med krop og sanser.

Oplevelse og analyse af dramatiske udtryk

Refleksion og kvalificering af dramapraksis

I undervisningen skabes rum for refleksion undervejs i det praktiske arbejde. I dramaprocesen er det vigtigt at arbejde både med rollen som tilskuer og som skuespiller.

Eleverne har på samme tid en oplevelse i fiktionen som figuren og en oplevelse af fiktionen som tilskuer til medspillerne. Refleksionen kan foregå på disse to planer: Indefra som spiller og udefra som iagttager. Da det er svært at se sig selv udefra, er det nødvendigt, at andre får mulighed for det. Forskellen mellem de to udsigtpunkter giver mulighed for refleksion over intentionen med en handling.

Det er vigtigt i mange arbejdsforløb at give tid og plads til visninger for hinanden, ikke kun af færdige forløb, men også undervejs i en arbejdsproces. Den fælles refleksion kan give nye ideer til det videre arbejde. Samtidig integreres refleksionen som en del af teaterarbejdet, således at dramaturgiske valg ikke nødvendigvis kun er lærerens, men at eleverne også kan deltage.

Dramatiske virkemidler

Samtalen og refleksionen om det dramatiske udtryk skabes ud fra deltageres og iagttageres forskellige indtryk.

For at kvalificere det dramatiske udtryk arbejdes der med de dramatiske virkemidler: Konflikt, spænding, kontrast, symboler, rytme og tempo.

Ved at afprøve forskellige virkemidlers muligheder – fx ændre i tempo, skabe kontrast, arbejde med symbolernes betydning – skærpes elevernes opmærksomhed mod det dramatiske udtryk.

Stil er et formmæssigt valg, specielt hvad angår virkemidler:

Komisk, grotesk, abstrakt, realistisk. Selv der, hvor man ikke vælger stil, er der tale om en slags stil.

Stilvalget får betydning for, hvordan både de agerende og publikum oplever hele den fiktive situation.

Det er vigtigt løbende at have en samtale med eleverne om, hvad der er godt teater og drama, og hvornår og hvordan kvalitet opstår. Efter hvert undervisningsforløb kan man slutte af med at reflektere over form, indhold, proces og produkt.

Fra manuskript til forestilling

På et dramahold må et manuskript opfattes som en ramme eller et oplæg, som instruktør og spillere skal lade sig inspirere af og arbejde videre med. Umiddelbart passer et manuskript sjældent til det aktuelle hold. Det kan være et spørgsmål om antallet af roller med tilpas udfordring,

Eller at figurernes alder og køn er forkerte. Det kan være indholdet, der skal fortolkes fra en bestemt vinkel for at gøre det vedkommende for holdet. Det er vigtigt, at der i arbejdet med manuskriptet bliver meningsfulde opgaver for alle deltagere. På det store hold i 4.-5. klasse er det desuden vigtigt af fordele opgaverne således, at også opgaver med kulisser, kostumer, musik mm fordeles ligeligt over hele skoleåret og over de to store forestillinger.

Læreren må i høj grad være ansvarlig for valg af manuskript, og dette må under ingen omstændigheder stride imod skolens kristne grundholdning og etiske grundsyn.

Mulighederne må kunne overskues. Det skal være muligt at bearbejde indholdet, dvs. at der skal være emner, der på den ene eller den anden måde kan researches og improviseres videre på. Det er godt, hvis holdet har mulighed for at bruge egne oplevelser og erfaringer, eller hvis der er noget, der kan digtes eller fantaseres videre på. Det drejer sig også om muligheden for at skabe nye roller og tilføje udtryk, som holdet gerne vil arbejde med, fx dans og musik.

Det kan være en fordel, at læreren fortæller historien, og emnekredsen kan diskuteres, inden manuskriptet deles ud. Ellers vil der ofte være en tendens til, at deltagerne fikserer på rollernes antal og størrelse: *Hvilken rolle får jeg?*

Undervisningsplan for drama på Davidskolen

I starten er det vigtigste, at alle er åbne for de muligheder, manuskriptet giver for bearbejdelse. Arbejdet kan således starte med, at der laves små improvisations- eller spilleoplæg ud fra enkelte scener og manuskriptets emnekreds. Nye figurer kan digtes til, og eksisterende figurer kan formindskes eller forstørres. Mange kan prøve at improvisere på de samme figurer, så den endelige rollefordeling bliver åben og optimal. Er der meget store roller, er det en mulighed at lade flere personer spille den samme figur. Der kan også improviseres over de miljøer, manuskriptet byder på. Arbejdet med de enkelte figurer kan ske i en vekselvirkning mellem spil og samtale med de enkelte spillere.

Hvordan vil figurerne reagere i bestemte situationer og hvorfor?

En god ide kan være at interviewe en spiller i en figur. Alle deltagere stiller figuren spørgsmål om figurens dagligdag, særlige begivenheder i figurens liv, barndom, forældre, søskende og om figurens forhold til de andre figurer, der optræder i forløbet. Det er godt at bruge hv-spørgsmål: hvem, hvor, hvad, hvordan, hvorhen osv.

For at sikre en effektiv udnyttelse af øvetiden for alle spillerne og for at sikre, at man kommer det hele igennem, er det en fordel at lave en øveplan: Hvem øver hvad, med hvem, hvornår? Ellers fortaber man sig nemt i enkelte scener, eller man når aldrig at få øvet den sidste del af manuskriptet ordentligt igennem. I øveplanen og i fordelingen af roller må der ligeledes tages hensyn til, at så mange som muligt kan være i gang samtidig, dvs. at arbejdet skal kunne foregå i mindre grupper, der ikke er alt for afhængige af hinanden.

Tværfaglighed og drama

Drama er et tværfagligt fag, der forener kunstarterne litteratur (teaterteksten), billede- og tekstilkunst (scenografi, kostumer, masker) samt musik og dans. Der, hvor dette samspil udfolder sig optimalt, bliver helheden ikke blot summen af disse enkeltelementer, men noget unikt tredje.

På Davidskolen lægges der særlig vægt på tværfaglighed med sløjd, billedkunst, håndarbejde og musik i dramaundervisningen på 4. og 5. klassesetrin.

Drama og musik

Sang og musik hører naturligt med i dramaundervisningen. Både til træning af stemmen og som element i opvarmning er sang godt. At synge sammen er både grænseoverskridende, samlende og energigivende. Forskellige musikgenrer kan give inspiration til dramaforløb, danse og bevægelsesmønstre. Det er ligeledes oplagt at bruge sang og musik i en forestilling. Det kan være sange, der belyser eller kommenterer et emne. Det kan være en stemning, der forstærkes gennem musik. Og det kan være musik, der fører fra en scene til en anden. I scener, der er stærkt følelsesladede, kan brug af sang og musik forstærke det, der skal fortælles, og ofte erstatte ordene.

Undervisningsplan for drama på Davidskolen

Drama kan desuden danne udgangspunkt for tværfaglige aktiviteter og bruges som redskab/metode til forståelse og indsigt i problemstillinger, der er bragt på bane af andre fag.

Som arbejdsform kan drama bruges som fortolknings- og analysemåde i dansk, sprogfag og de øvrige humanistiske fag.